SCRÚDUIMHIR [ ]

Móriomlán na Marcanna [ ]

Coimisiún na Scrúduithe Stáit

SCRÚDÚ AN TEASTAIS SHÓISEARAIGH, 2017

EACNAMAÍOCHT BHAILE

GNÁTHLEIBHÉAL

DÉARDAOIN 15 MEITHEAMH – MAIDIN 9.30– 11.30

Iomlán na Marcanna 240

TREORACHA d'IARRTHÓIRÍ

1. ROINN A - 80 marc.
   Freagair 16 (sé cinn déag) de na ceisteanna as Roinn A.
   Tá na ceisteanna uile ar aon mharc.
2. ROINN B - 160 marc.
   Freagair 4 (ceithre) cheist as Roinn B.
   Tá na ceisteanna uile ar aon mharc.
3. ***Scríobh freagraí na gceisteanna sa spás atá ann dóibh***.

STAMPA AN IONAID

Don scrúdaitheoir amháin

CEIST		MARC
Roinn A (Iomlán)		
Roinn B	**1**	
	2	
	3	
	4	
	5	
	6	
IOMLÁN →		
GRÁD →		

1. Suim na n-iomlán bun leathanaigh	
2. Móriomlán na (g)ceiste(anna) a dícheadaíodh	
3. An marc iomlán a bronnadh (1 lúide 2)	
4. Bónas as freagairt trí Ghaeilge (más cuí)	
5. Móriomlán na marcanna má bronnadh bónas as freagairt trí Ghaeilge (3 móide 4)	
Nóta: Caithfidh an marc ar líne 3 (nó líne 5 má bronnadh bónas as freagairt trí Ghaeilge) a bheith mar an gcéanna leis an marc sa bhosca **Móriomlán na Marcanna** thuas.	

ROINN A
80 marc

Freagair 16 (sé cinn déag) de na ceisteanna a leanas. Tá na ceisteanna uile ar aon mharc.

1. Liostaigh **dhá** fhoinse cailciam sa réim bia.

(i) ____

(ii) ____

2. Mol **dhá** shlí leis an méid salainn a ghlactar sa réim bia a laghdú.

(i) ____

(ii) ____

3. Cuir in iúl le tic [✓] cé acu fíor **nó** bréagach atá **gach ceann** de na ráitis seo a leanas.

	Fíor	**Bréagach**
(i) Is é is bia saoráideach ann bia a próiseáladh.		
(ii) Is é is roux ann meascán de phlúr agus d'uibheacha.		
(iii) Is é is scalladh ann modh tirim cócarála.		

4. Cuir **gach** ceann de na héisc ar an liosta thíos faoin gceannteideal ceart:

ronnach **trosc** **portán** **leathóg** **cloicheáin**

Iasc geal	**Iasc olúil**	**Sliogiasc**

5. Liostaigh **trí** athrú a tharlaíonn nuair a dhéantar bia a chócaráil.

(i) ____

(ii) ____

(iii) ____

6. Cén t-eolas a chuireann an tsiombail seo in iúl don tomhaltóir?

____

____

____

7. Cuir tic [✓] leis an ráiteas ceart thíos.

(i) Is asbhaint shaorálach í cáin ioncaim. ☐

(ii) Tugtar pá ar íocaíochtaí seachtainiúla. ☐

(iii) Is é is glanioncam ann an méid iomlán a thuilltear roimh asbhaintí. ☐

8. Mol **trí** phíosa eolais ba chóir a chur san áireamh nuair a bhíonn litir ghearáin á scríobh agat faoi tháirge lochtach.

(i) ____

(ii) ____

(iii) ____

9. Liostaigh **trí** shlí inar féidir le teaghlach costas an bhille sheachtainiúil bia atá acu a laghdú.

(i) ____

(ii) ____

(iii) ____

10. Cuir in iúl le tic [✓] cé acu fíor **nó** bréagach atá **gach ceann** de na ráitis seo a leanas.

	Fíor	**Bréagach**
(i) Is é is eipideirm ann ciseal domhain atá le fáil sa chraiceann.		
(ii) Tá sé mídhleathach in Éirinn tobac a chaitheamh sa charr nuair a bhíonn leanaí ann freisin.		
(iii) Is é is déidín ann spás i lár na fiacaile, ina bhfuil na néaróga agus an soláthar fola.		

THALL→

11. Ainmnigh **dhá** fheidhm atá ag an teaghlach.

(i) ______________________________

(ii) ______________________________

12. Tabhair sampla de conas is féidir le déagóir a bheith mar eiseamláir dhearfach do leanaí óga.

____

____

13. Ainmnigh **trí** shlí díobhálacha a dtéann an ghrian i bhfeidhm ar rudaí.

(i) ______________________________

(ii) ______________________________

(iii) ______________________________

14. Cén t-eolas a chuireann an tsiombail seo in iúl don tomhaltóir?

____

____

____

15. Ainmnigh **ceithre** phíosa de threalamh glantacháin tí.

(i) ________________ **(ii)** ________________

(iii) ________________ **(iv)** ________________

16. Tabhair **dhá** shampla d'fhearas beag leictreach a bhfuil mótar ann.

(i) ________________ **(ii)** ________________

17. Cuir in iúl le tic [✓] cé acu fíor **nó** bréagach atá **gach ceann** de na ráitis seo a leanas.

	Fíor	Bréagach
(i) Is é is creimneáil ann greim buan a úsáidtear ar fháithim éadaí.		
(ii) Is sampla í olann de shnáithín saorga (de dhéantús an duine).		
(iii) Bíonn na treoracha níocháin do bhall éadaigh le fáil ar an lipéad cúraim.		

18. Luaigh **trí** thoisc a mbíonn tionchar acu ar an rogha a dhéanaimid nuair a bhímid ag ceannach éadaí.

(i) ______________________________

(ii) ______________________________

(iii) ______________________________

19. Tabhair **dhá** shampla d'oiriúintí faisin a bhfuil tóir orthu ag déagóirí.

(i) ______________________________

(ii) ______________________________

20. Cén t-eolas a thugann **gach** ceann de na siombailí cúram fabraice seo a leanas don tomhaltóir?

(i)

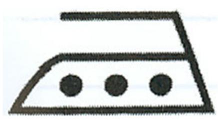

(ii)

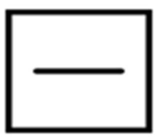

(i) ______________________________

____

(ii) ______________________________

____

THALL→

ROINN B
160 marc

Freagair 4 (ceithre) ceist as an roinn seo. Tá na ceisteanna uile ar aon mharc.

1. **Comhdhéanamh Cáis Chéadair**

Próitéin	**Saill**	**Carbaihiodráití**	**Vitimíní**	**Mianraí**	**Uisce**
27%	33%	0%	1% (A + B)	4% (Cailciam)	35%

(a) Ag baint úsáide duit as an eolas atá tugtha thuas, tabhair **trí** chúis ar chóir cáis a chur san áireamh i réim bia déagóra.

(i) ____

____

(ii) ____

____

(iii) ____

____

(b) Dear biachlár dinnéir **dhá chúrsa** a bhfuil cáis san áireamh ann agus a bheadh oiriúnach do dhéagóir gníomhach.

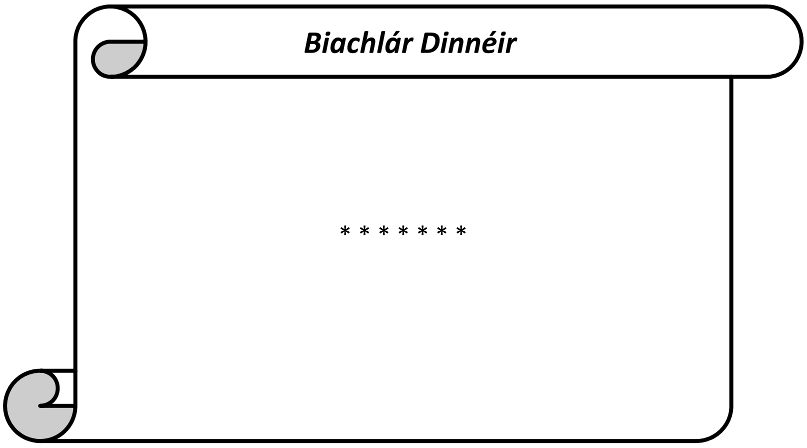

(c) Tabhair **dhá** shampla de cháis phróiseáilte.

(i) ____________________ **(ii)** ____________________

(d) Ainmnigh **dhá** shlí a dtéann an chócaireacht i bhfeidhm ar cháis.

(i) ____

(ii) ____

2. **(a)** Liostaigh **trí** threoirlíne ba chóir a leanúint nuair a bhíonn tú ag bácáil sa bhaile.

(i) ____________________

(ii) ____________________

(iii) ____________________

(b) Mol úsáid a d'fhéadfaí a bhaint as **gach** píosa de threalamh bácála.

TREALAMH BÁCÁLA	**Criathar**	**Scuab thaosráin**	**Spadal**	**Croiteoir plúir**
ÚSÁID				

(c) Tabhair modh le hoideas do mhionbhruar torthaí a athrú chun **gach** ceann de na Treoirlínte faoi Bhia Sláintiúil thíos a leanúint.

(i) Saill a Laghdú ____________________

____

(ii) Siúcra a Laghdú ____________________

____

(iii) Snáithín a Mhéadú ____________________

____

(d) Meaitseáil an císte/arán ceart ón liosta thíos le **gach** modh bácála.

císte spúinse **scónaí tae** **cístí banríona**

Modh Bácála	**Císte/Arán**
Cuimilt isteach	
Uachtarú	
Greadadh	

3. **(a)** Cad iad na treoirlínte ba chóir do thomhaltóir a leanúint nuair a bhíonn fón póca á cheannach aige/aici.

(i) ____

(ii) ____

(iii) ____

(b) Ainmnigh **dhá** mhodh chun íoc as an bhfón póca agus mol buntáiste difriúil a bhaineann le **gach** modh a ainmnítear.

Modh Íocaíochta	**Buntáiste**
(i) ____________________	**(i)** ____________________________________
(ii) ___________________	**(ii)** ___________________________________

(c) Mínigh cén fáth a bhfuil sé tábhachtach an admháil a choinneáil mar chruthúnas gur cheannaigh tú an fón póca?

____

____

(d) Luaigh **dhá** theicníc a úsáideann siopadóirí chun tomhaltóirí a spreagadh le táirgí a cheannach.

(i) ____

(ii) ____

(e) Roghnaigh an focal ceart as an liosta thíos le **gach** ceann de na habairtí seo a leanas a chríochnú.

bulc-cheannach **féinbhrandaí** **sábháilteacht**

(i) Is é is ______________________________ ann sampla de cheart tomhaltóirí.

(ii) Is é is ________________________________ ann táirgí níos saoire a dhíoltar faoi ainm an tsiopa/ollmhargaidh.

(iii) Is é is ________________________________ ann táirgí a cheannach ina méideanna móra.

4. **(a)** Mol **trí** threoirlíne is féidir le déagóir a leanúint le sláinte mheabhrach dhearfach a fhorbairt.

(i) ____

(ii) ____

(iii) ____

(b) Liostaigh **trí** shlí a dtéann strus i bhfeidhm ar dhéagóirí.

(i) ____

(ii) ____

(iii) ____

(c) Ainmnigh **dhá** chineál caitheamh aimsire agus tabhair buntáiste difriúil a bhaineann le **gach** ceann díobh.

Caitheamh aimsire	**Buntáiste**
(i) ________________	**(i)** ______________________________
(ii) ________________	**(ii)** ______________________________

(d) Roghnaigh an focal ceart as an liosta thíos le **gach** ceann de na habairtí seo a leanas a chríochnú.

féinmheas ard **guais sláinte** **andúil san alcól**

(i) Is é is ______________________________ann rud ar bith a dhéanann damáiste do shláinte nó d'fholláine an duine.

(ii) Is déagóir muiníneach é déagóir a mbíonn ______________________ aige nó aici.

(iii) D'fhéadfadh ______________________ a bheith ina cúis le galar ae.

(e) Ainmnigh eagraíocht **amháin** a chuidíonn le déagóirí a bhfuil mí-úsáid alcóil ag dul i bhfeidhm orthu.

____

5. Is foinsí coitianta fuinnimh sa teach iad gás agus leictreachas.

(a) Mol **dhá** úsáid éagsúla a bhaintear as gás agus leictreachas sa teach.

Úsáid gáis sa teach	**Úsáid leictreachais sa teach**
(i) ____________________________	**(i)** ____________________________
(ii) ____________________________	**(ii)** ____________________________

(b) Liostaigh **trí** ghníomh ba chóir a dhéanamh má tharlaíonn sceitheadh gáis sa teach.

(i) ____

(ii) ____

(iii) ____

(c) Luaigh **dhá** riail sábháilteachta ba chóir a leanúint nuair a bhaineann tú úsáid as fearas leictreach.

(i) ____

(ii) ____

(d) Meaitseáil **gach** ceann de na focail ar an liosta thíos leis an modh inslithe ceart.

fuinneoga **sorcóir uisce the** **áiléar** **urlár**

Modh inslithe	
Snáithínghloine	
Seaicéad fálaithe	
Cairpéad	
Gloiniú dúbailte	

(e) Liostaigh **dhá** fhoinse d'fhuinneamh in-athnuaite a d'fhéadfaí a úsáid sa teach**.**

(i) ____________________________ **(ii)** ____________________________

6. (a) Ar an léaráid den inneall fuála, marcáil suíomh **gach** ceann de na páirteanna 1, 2, 3, 4, 5 agus 6.

1. Roth láimhe
2. Snáthaid
3. Troitheán
4. Rialtán fhad an ghreama
5. Sliotán teannais
6. Pionna spóil

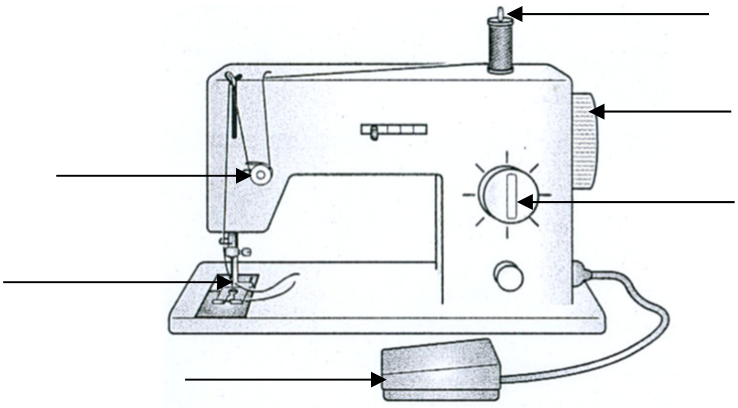

(b) Luaigh cúis dhifriúil a bhféadfadh **gach** ceann de na fabhtanna (lochtanna) seo tarlú nuair a bhíonn inneall fuála in úsáid.

Fabhtanna	**Fáth**
Greamanna a scipeáil	
Snáthaid a bhriseadh	

(c) Ainmnigh **dhá** ghreim meaisín éagsúla.

(i) ____________________

(ii) ____________________

(d) Mol úsáid dhifriúil a bhaintear as **gach** ceann de na greamanna bróidnéireachta a leanas.

Greamanna bróidnéireachta	**Úsáid**
Gasghreim 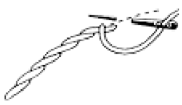	
Trasghreim 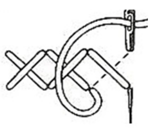	
Greim slabhra 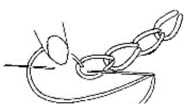	
Greim sróil 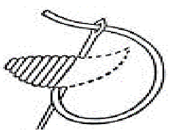	

Leathanach Bán